

А. А. Кондрацький (Київ)

Міжнародна наукова конференція «Тоталітарна держава і політичні репресії в Україні: 20-ті — 80-ті рр.»

15—16 вересня 1994 р. у Києві відбулася міжнародна наукова конференція, присвячена політичним репресіям в Україні в 20—80-х роках. Її організували академічні Інститути історії та держави і права, а також Всеукраїнське і міське товариства політв'язнів і репресованих.

Конференція продемонструвала великий інтерес міжнародної й української громадськості, в тому числі істориків, філософів, правознавців, політологів і потерпілих від політичних репресій в Україні, до трагічних сторінок історії, пов'язаних з політрепресіями тоталітарної держави 20—80-х рр.

Серед 200 учасників і запрошених, які брали участь у конференції, були 4 академіки і члени-кореспонденти НАН України, а також понад 20 докторів і кандидатів наук. Вступним словом конференцію відкрив директор Інституту держави і права НАН України, акад. НАН України Ю. Шемшученко. Він є відповідальним редактором книги «Жертвы репрессий», яка вийшла друком у 1993 р. в «Юринформ» і здобула визнання серед широких кіл громадян України. З привітанням до учасників конференції звернулися представники української діаспори з Канади й Австралії — П. Дорожинський та М. Святківська.

Депутат Верховної Ради України, Голова Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих Є. Пронюк у своїй промові порушив ряд проблем, пов'язаних з громадянським примиренням воєнків другої світової війни. Він наголосив також на необхідності посилити боротьбу за права скривджених тоталітарною державою громадян України. Аналізу слідчих справ репресованих присвятив свою доповідь директор ЦДАГО України Р. Пиріг.

З доповідями на конференції виступили чл.-кор. НАН України М. Щербак, доктори іст. наук П. Панченко, Ю. Кочержинський та Ю. Шаповал (всі з Києва). Голова міського Товариства політв'язнів і репресованих С. Малеев та О. Малецький піддали різкій критиці закони про реабілітацію жертв політичних репресій, які не забезпечують ні нормально, ні матеріально скривджених тоталітаризмом. Репресивній політиці щодо інтелігенції з боку тоталітарної держави присвятили свої виступи доктори іст. наук Г. Касьянов, А. Санцевич та Л. Шевченко (всі з Києва).

Цікаві і малодосліджені теми порушили кандидати іст. наук С. Віднянський, М. Вівчарик, С. Кокін, В. Сергеев (всі з Києва). Про переслідування національних меншин ішлося у виступах І. Левітаса, кандидатів іст. наук Г. Єременко, А. Кондрацького (всі з Києва). Тему голоду в Україні в 1947 р. та Чорнобильську катастрофу висвітлили кандидати іст. наук А. Веселова та Н. Барановська (обидві з Києва).

На конференції широко були представлені науковці регіональних вищих учбових закладів, зокрема кандидати іст. наук М. Алещенко та І. Рибак (Кам'янець-Подільський), І. Романюк (Вінниця), В. Крачковський (Львів), О. Гаврилук (Луцьк), О. Григоренко (Хмельницький), В. Шмарук (Житомир), В. Желту-

хін (Стаханов), В. Холодницький (Чернівці) та ін. Зі спогадами виступили колишні політв'язні та репресовані: д-р іст. наук М. Роженко, В. Сідерський, О. Ольшевський, Л. Яковлева (всі з Києва).

Конференція схвалила практичні рекомендації та відкритий лист на ім'я Президента і Голови Верховної Ради України, а також прийняла рішення про видання Енциклопедії боротьби й репресій в Україні в 1918—1991 рр. На конференції наголошувалося, що обговорені доповіді базувалися на широкому документальному матеріалі, значна частина якого введена до наукового обігу вперше. Вказувалося на те, що викриття тоталітаризму, його кримінальної суті має стати однією з пріоритетних у діяльності не лише наукових установ, а й учбових закладів, історико-краєзнавчих музеїв тощо. Ці питання повинні знайти належне місце в діяльності молодіжних та інших громадських і самодіяльних формувань, систематично висвітлюватися на сторінках засобів масової інформації, по радіо, телебаченню тощо.

В. О. Петрашенко (Київ)

Наукова конференція «Міфологія в українській історіографії (XIX—XX ст.). Проблеми і дискусії»

У жовтні 1993 р. в Києві відбулася 1-а наукова конференція міського осередку Українського історичного товариства, присвячена темі подолання в українській історичній науці деформацій і фальсифікацій історичного процесу, викликаних тоталітарною політичною владою. Було заслухано і обговорено 7 доповідей, присвячених різним галузям історичної науки — історіософії (М. Брайчевський), археографії (Я. Дзира, В. Сергійчук), археології (О. Моця), допоміжним історичним дисциплінам (С. Білокінь, Л. Пономаренко), демографії (А. Перковський).

З привітанням до учасників конференції звернувся Любомир Виняр — відомий учений, який нині очолює Українське історичне товариство (м. Кент, штат Огайо, США). У своєму виступі він висловив подяку членам оргкомітету за організацію конференції, відзначив значимість створення київського осередку УІТ для розвитку історичної науки в Україні. Учений закликав дослідників розпочати роботу над відтворенням нової моделі історії України.

Робота конференції розпочалася доповіддю В. Сергійчука «Нові матеріали з історії ОУН—УПА». Дослідження історії виникнення і діяльності Організації українських націоналістів і повстанської армії довгий час було фактично під забороною і лише нині з'явилася можливість обнародувати засекречені архіви, що проливають світло на цю проблему. Виголошена доповідь викликала великий інтерес і жваву дискусію щодо питань кількісного складу УПА, конкретної діяльності її структур на території України під час війни тощо.

З доповіддю «Історіософські підвалини історичного поступу» виступив М. Брайчевський. Він порушив надзвичайно актуальну для сьогодення проблему світової екологічної кризи, що нависла над людством. Доповідач відзначив, що усвідомлення небезпеки бездумного використання природних ресурсів та забруднення оточуючого середовища безпосередньо пов'язане з розвитком світової філософської думки. Українська історіософія протягом десятиліть переживала тяжкі часи,